

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH.
~~NACZELNE DOWODZTWO WP~~
(SZTAB GENERALNY)

8361 J₂
Pocztą polową 53, dn. 3. grudnia 1921 r.

Oddział II Informacyjny

Nr 14754 /II. Inf./II.C.

DO

TAJNE

WÓDZA NACZELNEGO /ADJ.GEN./

w B e l w e d e r z e .

Z rozkazu Szefa Sztabu Generalnego przedkładam do wiadomości raporty Informacyjne Attache Wojskowego w Helsingforsie Nr.2018 i 2015 z dnia 23.XI.21 r.

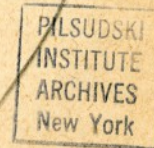
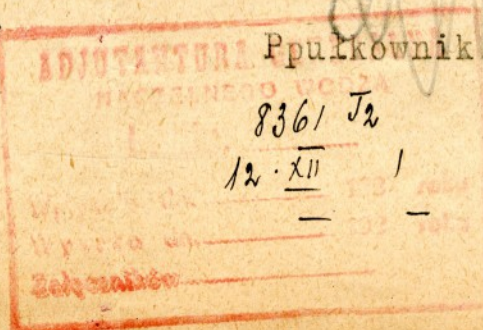
2 załączniki.

O t r z y m u j a :

Szef Oddziału II. Sztabu Gen.

Wódz Naczelny/Adj.Gen./
Pan Minister Spraw Wojsk.
Szef Sztabu Generalnego.

Ppułkownik p.d.Szt.Gen.



Poselstwo Polskie

w Helsingforsie

Attaché Wojskowy.

Nr 2015.

Helsingfors, dn. 23.XI.1921.r.

8361

M.S. Wojsk Szt. Gen. Oddz. II. 4
Attaché Wojsk. Rewelaj Donerem 1.
" " Ryga 1.
Poseł Sokolnicki 1.

Do

TAJNE.

P o c z t a - P o l o w a 53

Powstanie antibolszewickie w Karelii Wschodniej.

Geneza powstania. W aneksach do traktatu Dorpackiego Rząd sowiecki obiecywał udzielenie autonomii całej wschodniej Karelii w granicach gub. Archangelskiej i Ołonieckiej, na podstawie zaś paragrafu 37 samego traktatu utworzona natychmiast po jego ratyfikacji mieszana komisja fińsko-rosyjska miała rozstrzygać sporne kwestje terytorialne, ekonomiczne i inne.

Rząd sowiecki utworzył t.zw. "Północną Komunę Karelską" z siedzibą w Pietrozawodsku i to ma według jego stanowić wywiązanie się z obietnicy udzielenia autonomii, co zaś się tyczy proponowanego od chwili utworzenia mieszanej komisji oddania pod jej obrady sprawy Karelskiej, to Rząd Sow. aż do października b.r. uporczywie tej propozycji się opierał, traktując sprawę Karelską jako wewnętrznie rosyjską.

Komunistyczne rządy Komuny Karelskiej z Dr. Gillingiem znanym komunistą fińskim na czele zacięły bardzo Karelczykom swoją bezwzględność i wnie liczeniu się z potrzebami miejscowymi i rabowaniu kraju na korzyść "centrum". Szczególnie dały się Karelii we znaki zarządzenia gospodarcze: "razwierska" i zbieranie "prodnałogu", rekwizycje inwentarza i.t.p.

Stacjonujące we wsch. Karelii oddziały bolszewickie prowiantowane przez intendenturę zupełnie niedostatecznie, oddalone przytem często na setki wiorst od jedynej linii kolejowej murmańskiej, przechodzącej przez ten kraj, i od tych transportów żywności, które wysyłano koleją, żywiły się stale kosztem ludności Karelskiej.

Na koniec Rząd Sowiecki nie zainteresował się żądaniem narodowo-kulturalnymi Karelczyków i na polu szkolnictwa n.p. narodowa szkoła karelska pozostawała fikcją.

Rozgoryczenie więc przeciwko bolszewikom wzrastało wśród ludności karelskiej i równocześnie rozwijała się praca organizacji Karelskiej

na miejscu i w Finlandji i wzmacniała się ich łączność z fińskim aktywis-

Centrum pracy dla związku Karelskiego stało się miasto Kajaana, w Zachodniej Karelji przez które przechodziły transporty broni wprost w kierunku na Miinoä, dokąd zjeżdżali się aktywistyczni działacze dla narad z Kareloczykami, i dokąd przyjeżdżali również finscy oficerowie rezerwy przeważnie jegrowie dla wydawania Kareloczykom instrukcji wojskowej. W ten sposób uzyskali Kareloczycy broni: karabiny i K.M. którą porozdzielano systematycznie po wszystkich wsiach wielkiego terytorium i zebrali pewne zapasy prowiantu, na wypadek odcięcia dowozu koleją murmańską z Rosji.

Nazew ludności z Repola odpowiedzieli Kareleńczycy z północy i w pierwszych dniach b.m. wybuchło powstanie w gminie Tuut na południowy-zachód od Kemi, gdzie zniesiono stacjonujący tam drobny oddział bolszewicki (25 - 30 1).

W kilka dni później powstanie szybko się rozszerzając zajęło terytorium ograniczone z północy jeziorem Top z poł. jez. Sieg. Pierwsze h. niedo-

kladąc wiadomości o ruchu nadeszły tutaj dn. 12.XI.b.r. dopiero 15 i 16 można było zdać sobie sprawę z rozmiarów powstania.

Powstańcy których początkowo siły wynosiły przypuszczalnie od 2 tys. do 3 tys. l., po zniesieniu wydzielonych ze 176 oddz. baon²¹ 25 bryg pogr. wojsk Czeka z Kemi b. drobnych oddziałów sowieckich stacjonujących w ich wsiach, rozbili wysłaną z tegoż 176 baonu z Kemi w kierunku na Tungut ekspedycję karną złożoną z 120 - 150 pagn. Następnie z miejscowości Usmana powstańcy przeprowadzili atak na Kemi, w rezultacie którego 177 baon przeważnie poddał się dobrowolnie. Po jego rozbiciu powstańcy owdziałali odcinkiem kolei murmańskiej od st. Pongoma na północy do st. Pandowo na południe. i rozpoczęli systematyczne rozbieranie toru na znacznej przestrzeni na południe i północ od Kemi.

W chwili wybuchu powstania i pierwszych jego dniach siły sowieckie we wschodniej Karelji wynosiły ca 8500 l. z tego 5500 wojsk Czeka. Gros sił było zgrupowane w rej. Pietrozawodzka i bardziej na południe w Lodejnoje Pole i w Zwance.

Terytorium na północ od Pietrozawodzka aż do Oceanu Lodowatego było ochraniane przez dwa baony wojsk Czeka i l. p. murmański (od Kandałakszy do Aleksandrowska), który to pułk już w pierwszych dniach powstania ogłosił swoją neutralność.

~~Przebieg sytuacji~~ Dyslokacja Oddziałów sowieckich była następująca:
Zwanka - 4 p. jazdy, odcinek kolei od Lodejnoje Pole do wysokości Powieńca jak również odcinek granicy od jez. Ladoga do gminy Porajärvi ochraniały l. i 2. baony 2 p. K.M. rezerwowego; 177 oddz. baon. 25 bryg. Czeka - Lodejnoje Pole. 175 baon - Pyhäjärvi; 179 baon, 13 i 16 baony wartownicze, 379 p. strz. 127 oddz. bryg piech., 611 baon garnizonowy, 3 p. jazdy - Pietrozawodsk; 176 baon Mentysälke (odcinek granicy Porajärvi - Repola); 177 baon Kemi; wreszcie l. p. murmański - Kandałaksza - Murmańsk, Aleksandrowsk.

Na krótko przed wybuchem powstania bolszewicy wycofali ze wschodniej Karelji 41. p. p., 132. i 133. i 134 p. p. i 4 półpancerne pociągi z kolei murmańskiej (letuczki). Moment zaskoczenia był więc zupełny.

Poza zniszczeniem toru w rej. Kemi, powstańcy, według niesprawdzonych wiadomości, ale dość prawdopodobnych wysadzili most na rz. Swir pod st. Pogra. (na północny wschód od Lodejnoje Pole).

Bolszewicy już dnia 16.11. b.r. ewakuowali Powieniec i częściowo Pietrozawodsk. Ewakuacja Powieńca odbywała się b. pośpiesznie z pozostawieniem archiwów, składu broni i intendenckiego.

Północna Komuna z Gyllingiem na czele uciekła do Piotrogradu 12.11.b.r. 18.11. - w Repola dokonano napadu na sowieckie władze cywilne i zabito ca. 15 komisarzy i funkcjonariusze, w odwet zato 19.XI. - tamt. oddział sowiecki złożony 300 - 400 l., rozpoczął zbrojne represje. Obecnie w rej. tym trwają przypuszczalnie walki z powstańcami.

Według wiadomości z fińskiego sztabu, od agenta własnego i innych źródeł przeciw powstańcom skierowano:

91 i 92 p.p. 11 Piotrogradzkiej dyw., Oddziały kursantów z Piotrogradu, (liczba niewiadoma) i jakoby 23 kursa kawaleryjskie z rejonu Staraja Russa. Zarządzenia te mogą mieć tylko charakter tymczasowy ponieważ jest rzeczą zbyt ryzykowną osłabiać wojska na Przesmyku Karelskim lub na granicy estońskiej, a natomiast czekają zapewne na przybycie większych oddziałów z głębi Rosji.

Akcja przeciw powstańcom będzie b. trudna ze względu na bezdrożny teren, wielkie lasy, obfitość defilé nadających się do zasadzek. Poza kolejną murmańską, której użycie w razie potwierdzenia się wiadomości o wysadzenie mostu na Swirze odpada, na całym terenie można posuwać się tylko na nartach i wtem leży wielka przewaga powstańców, że wszyscy oni są w narty zaopatrzeni i sprawnie przebiegają na nich wielkie przestrzenie podczas gdy bolszewicy mają b. znikomą ilość oddziałów w biegu na nartach wyćwiczonych.

Szybkie zlikwidowanie powstania wydaje się b. problematyczne. Powstańcy mają już kierownictwo wojskowe wielu fińskich oficerów rezerwy i byłych oficerów północnej Armii internowanych w klasztorze Sołowieckim którzy uciekli stamtąd do Kemi po zajęciu jej przez Karelczyków. Z drugiej strony należy przypuszczać że bolszewicy uczynią duże wysiłki dla uwolnienia od powstańców i uruchomienia kolei Murmańskiej, która zimą ma dla nich b. wielkie znaczenie ze względu na transporty przybywające morzem do niezamarzającego portu Aleksandrowska. otrzymano tu wiadomości że już obecnie w Aleksandrowsku i Murmańsku w składach leżą poważne ilości towarów i żywności konserwowej. Droga przez Aleksandrowsk jest szczególnie ważna dla materiałów wojennych, które trudno posyłać tranzytem przez Państwa Bałtyckie, a które latem bezskutecznie kontroli postronnej mogły iść prostą do Piotrogradu a obecnie są pewno kierowane na Aleksandrowsk.

Obliczają że dla rozpoczęcia ogólnych działań przeciw Karelji bolszewicy muszą skoncentrować 15 - 20 tys.l. , o ile naturalnie siły powstańców które wynoszą obecnie 4000 , a mogą z powodzeniem dojść do 10 tys. nie zostaną nagle wzmocnione przez napływ ochotników z Finlandji.

Gen Enckel szef fińskiego sztabu gen. pesymistycznie zapatruje się na losy powstania, dnia 19.XI.- oświadczył mi z nieukrywanym rozdrażnieniem, że Karelczycy sami sobie gotują klęskę przez swoje nierozważne wystąpienie, nie czekając na wynik dyplomatycznych zabiegów Rządu fińskiego, zmierzających do polepszenia ich losu i zmuszając obecnie tenże Rząd do niewygodnego bronięcia Karelczyków na drodze dyplomatycznej. Powiedzenie to jest przejrzyście tendencyjne , bowiem jest rzeczą z jednej strony wiadomo że dyplomatyczne póxsłówka Rządu fińskiego w niczem dotychczas nie pomogli Karelczykom a z drugiej strony ~~nam~~ Rząd fiński jest tak zastraszony sytuacją w jaką go przed Rządem F.R.S.F.R. powstanie wprowadziło, że myśli tylko o odczyszczaniu siebie z postawionych mu zarzutów z sprzyjania Karelczykom , a nie o bronienu ich choćby drogą dyplomatyczną.

Wymiana not w sprawie powstania Karelskiego między R.S.F.S.R. a Finlandją.

16.XI.b.r. - tut.przedstawiciel sowiecki Czernych wystosował do Holstiego notę , w której składa całkowitą odpowiedzialność na Rząd fiński za dokonane przy bezpośrednim współdziałaniu fińskich władz i udziale fińskich oficerów zorganizowane na terytorium Finlandji zbrojne wtargnięcie na terytorium Karelji. Nota utrzymana w tonie b. ostrym kończy się włożeniem na Rząd fiński całkowitej odpowiedzialności za szkody przyczynione Karelji tem zbrojnym wtargnięciem.

Dnia 19.11.b.r. Holsti odpowiedział notą w której protestuje przeciwko inkryminowanemu Finlandji zarzutom i przypomina o obietnicach aneksów traktatu Dorpackiego dotyczący losu Karelji.

~~Prasa i społeczeństwo fińskie wobec powstania~~

Tegoż dnia Cziczerin wystosował do Finlandji nową notę w której sposób obszerniejszy rozwinął treść noty Czernicha.

Prasa i społeczeństwo fińskie wobec powstania.

Aktywisci w swoim organie Suunta i w zbliżonym im prawicowym dzienniku "Ilta Lehti " nawołują do szerokiej pomocy dla Karelczyków , w ten

jednak

sposób aby ta pomoc nie doprowadziła do otwartej wojny Finlandji z Rosją.

Organ partji Zjednoczenia (prawica fińska) "Uusi Suomi"

proponuje aby sprawa Karelska natychmiast weszła pod obrady mieszanej Komisji.

Dzienniki szwedzkie - z "Hufvudstadsbladet" na czele, uważa że Finlandja nie może oświadczyć Rządowi ros. że uważa się za zwolnioną z obowiązków traktatu pokojowego w sprawie Karelskiej, ale musi wszystko uczynić aby inne nadzieje Karelczyków: interwencje dyplomatyczną w Lidze Narodów, spełnić.

Do tegoż samego nawołuje organ agrariuszy Ilkka.

Organ progresystów natomiast, półoficjalny Helsingin Sanomat zapatruje się b pesymistycznie na możliwości powstania i obawia się że będzie ono źródłem poważnych i dla Finlandji b. niepożądanych nieporozumień z Rosją.

Socjalisci w swoim organie Sosialidemokratti oskarżają aktywistów o przeprowadzanie transportów wojennych do Karelii i żąda należytego zamknięcia granicy, nie widzi dla Karelczyków żadnej możliwości na drodze walki zbrojnej wyswobodzenia się od Rosji i jako jej rezultat smutną karę dla ludności Karelskiej i napływ uciekinierów do Finlandji.

Społeczeństwo fińskie - poczyną dopiero teraz interesować się poważniej sprawą Karelską, zbiera ofiary pieniężne, zorganizowało ambulans ochotniczy, na wszystko to jednak nakłada hamulec ukryta obawa i poczucie przewagi rosyjskiej.

Komitet Karelski, a ostatnio nazywający siebie Rządem Karelskim rezydujący tuż zagranicą Finlandji na terytorium objęty powstaniem zwrócił się do włościaństwa prowincji Osterboten z wezwaniem o pomoc, do Rządu fińskiego z prośbą o zwrócenie się o pomoc dla Karelii do Rządów estońskiego i polskiego, o postawienie przez Finlandję sprawy Karelii na forum Ligi Narodów, przez swoich przedstawicieli również bezpośrednio do tuż Posła estońskiego Kallasa. Wezwanie do Rządu fińskiego pozostanie zapewne bez echa; Holsti w rozmowie z Posłem Sokolnickim nazwał powstanie "klęską" (une calamité).

Dane statystyczne dotyczące Karelii wschodniej.

Obszar wynosi 148.725 km.kw. - Liczba ludności ca 200 000. -(w 1897 r 180,475 l.) , gęstość zaludnienia na całym terytorium wynosi 1,4 na km. kw. w powiatach Powienca i Kemi 0,6, w Olonieckim 4,2, w Pietrozawodskim 5,2.

Podług oficjalnych danych rosyjskich - liczba ludności mówiącej
na rzeczami fińskimi wynosiła w powiatach:

Olonieckim 72,8%, Kemskim 54,9 %, Powienieckim 50,4 %, i
Pietrozawodskim 32,3 %.

96,5 % całej ludności stanowią chłopci.

w.z. Attaché Wojskowego

1 załącznik: nota Czernycha.
(tylko przy jednym egz.).

Lewandowski
por.

Poselstwo Polskie
w Helsingforsie
Attaché Wojskowy.
№ 2018.

Helsingfors dnia 23.XI.1921.r.

M.S.Wojsk.Szt.Gen.Oddz.II... 4 egz.
Attaché Wojskowy Ryga. 1..
Attaché Wojskowy Rewel 1..
Poseł Sokolnicki 1.

Do

M.S.Wojsk.Szt.Gen.Oddz.II.

TAJNE.

P o c z t a - P o l o w a 53

R A P O R T I N F O R M A C Y J N Y F I N L A N D J A

Sprawa Karelska: patrz specjalny raport "Powstanie antybolszewickie w Karelii Wschodniej" za tut. Nr. 2015 z dn. 23 listopada 1921.r.

Sprawa Ålandów: Uchwały konferencji Genewskiej Rząd, sfery wojskowe i społeczeństwo fińskie przyjęły na ogół z zadowoleniem jako stwierdzenie suwerenitetu Finlandji nad Ålandami. W oczekiwaniu ratyfikacji umowy przez parlamenty szwedzki i fiński garnizon wojskowy fiński ograniczony jednak tylko do jednej kompanii K.M. pozostaje w dalszym ciągu na Ålandach.

Ålandczycy ogłosili zbiorowy protest przeciwko sądzeniu przez sądy fińskie działaczy ålandzkich za przyłączeniem Ålandów do Szwecji Björkmana i Sundbloma, których skazano za zdradę stanu na 5 lat więzienia i dekretem Prezydenta Ståhlberga ułaskawione. Ålandczycy dowodzą że samo oddanie ich pod sąd było bezprawiem.

Polityka Rządu fińskiego w stosunku do ludności ålandzkiej będzie przede wszystkim zależała od postawy jaką wobec niego zajmnie, mający się wkrótce zebrać Sejm Ålandski w Mariehamnie.

Prace mieszanej komisji fińsko-sowieckiej.

Od 13.X.b.r. mieszana komisja odbywa regularnie posiedzenia, ale rezultaty ich są znikome. Na energiczne żądanie finnów, członkowie sowieccy zgodzili się w zasadzie przyjąć pod obrady sprawę Karelską ale odkładając ją na kilkunastępnych posiedzeniach dla powodów formalnych, doczekali się w Karelii powstania.

Były przewodniczący ros. części komisji Marchlewskij wyjechał na stałe do Moskwy. ; jednocześnie z nim został odwołany przewodniczący podkomisji handlowej Ignatiew. Marchlewskij miał zajmować jedno z wyższych stanowisk w Narkomie sprawiedliwości.

Zdecydowano na wniosek rosyjski, że wobec ustania nawigacji do Piotrogradu wymiana statków nastąpi dopiero na wiosnę. Na ostatnich posiedzeniach z udziałem przebywającego tu chwilowo prof. Komonowa zdecydowano że poza kilkoma parowozami, które przeszły ze Szwecji przez Torneå rozebrane, a z Niemiec morzem do Hangö i znowu rozebrane do Wybarga gdzie w tamt. warsztatach kolejowych są na nowo montowane, na przyszłość parowozy mają być skierowane ze Sztokholmu, Hamburga i Szczecina ~~prost~~ ^{znowu} morzem do Rewla gdzie przeszytym przez Estonję torem pójdą do Rosji. Z jednej strony bowiem tranzyt w sposób tak skomplikowany przez Finlandję bolszewikom nie odpowiadał z drugiej strony cena brana za przewóz, rozbieranie i montowanie po 50 - 70 tys.fmk. za lokomotywę finnom się widocznie nie kalkułowala.

Konferencja
ekonomiczna w
Rydze.

Tut sfery rządowe zachowują milczenie co do wyników konferencji, prasa wie o niej tylko ogólnikowo. Tut, Ministerium Spraw Zagr. już przeszło dwa tygodnie z obiecany^{zwleka}m przez Holstiego Posłowi Sokolnickiemu pismem o konferencji. Utworzono komisje z udziałem delegatów rosyjskich, w których bierze również udział Finlandja dla ujednostajnienia tranzytu ~~morskiego~~ do Rosji przez państwa Bałtyckie i opracowania ogólnych norm.

Poseł fiński
w Warszawie.

Na miejsce odwołanego p. Gyllbögla postanowiono zasadniczo mianować pomocnika Holstiego ministra pełnomocnego Ehrströma, którego nominacja i wyjazd ^{zobacz} ma być odłożona do N.R. Chodzi o danie czasu na przedmienie ataków niektórych tutaj dzienników przeciw p. Ehrströmowi któremu zarzucano brak patriotyzmu nie znajomość języka fińskiego, niestosowne zachowanie się wobec przedstawicieli władz krajowych i.t.d. i oto żeby rychłą nominację nie dawać powodu do bezpośredniego wznowienia tych ataków. Można przypuszczać, że w tym opóźnieniu gra pewną rolę brak kredytów dla przedstawicielstwa fińskiego w Warszawie w b.r.

S p r a w y - w o j s k o w e .

Program budowy floty

Według udzielonych mi przez gen.Kivekäsą d-cę obrony wybrzeża informacji przypuszczalnie w styczniu 1922 r. zostanie przedłożony parlamentowi nowy program budowy floty fińskiej i preliminarz kredytów budżetowych na ten cel, Program poprzedni odrzucony przez komisję parlamentu z powodów formalnych, ^{ze} ~~z~~ został potraktowany oddzielnie i bardziej obszernie i był włączony do ~~innych~~ ^z zwykłego rocznego budżetu Ministerium Wojny, został następnie wycofany przez Nacz.Dow. fińskie, poczem wprowadzono do niego pewne zmiany.

Nowy program budowy ma być rozłożony na 5 lat i w ogólnych zarysach ma polegać na budowie: ~~nam~~

paru statków linjowych uzbrojonych w działach do 9",

kilku statków strażniczych, ~~statk~~

statków do zakładania min i

kilku łodzi podwodnych.

Gen.Kivekäs w następujący sposób scharakteryzował mi przyjętą przez flotę fińską zasady walki morskiej:

wobec silnych flot rosyjskiej i szwedzkiej, znacznie słabsza od nich flota fińska musi trzymać się walki defenzywnej. Korzystając ze szcher flota fińska będzie się ustawiać poza niemi, zasłonięta od pełnego morza przed flotą nieprzyjacielską. Statki fińskie uzbrojone w działka do 9" mogą z powodzeniem odeprzeć atak, przejść między szcherami mniejszych nieprzyjacielskich jednostek; większe zaś statki nplskie z działami 12 i więcej cali nie będą mogli, znajdując się w ruchu rażić ogniem statków fińskich zasłoniętych szcherami, a będą zmuszone do ustawienia się i wcelowywania. Wtedy ustawione większe jednostki npla mają być atakowane przez fińskie łodzie podwodne i przy pomyślnych warunkach przez torpedowce.

Ofenzywność floty fińskiej w obrębie działań nieprzyjaciela może polegać jedynie na szybkich wypadach poza linje szcher statków do rzucania min i na rozsiewanie min na drodze przypuszczalnego ruchu większych statków nieprzyjaciela.

Atak pułk Pohjanheimo na oficerów - niefinnów w armji fińskiej.

Pułk.Pohjanheimo b. oficer wojsk fińskich przy armji rosyjskiej i ostatnio fiński oficer rezerwy zwrócił się do Ministra wojny gen.Jalandra z petycją przeciwko tolerowaniu w armji fińskiej oficerów po finsku niemówiących i

wręcz wrogo usposobionych do kultury fińskiej. Między innymi wskazuje na kilku oficerów Niemców w armii fińskiej j.n.p. na znanego pułk. Ausfelda był-^o 27 baonu jęgrów i ppułk. Heinrichsa.

Na ogół pułk. Pohjanheimo mówił o Niemcach lub Szwedach germanofilach. wymienił też jednak oficera z b. armii rosyjskiej pułk. Londen, któremu zarzucił pijanstwo (pułk. L d-ca bryg jazdy był ostatnio w Polsce).

Obrażeni oficerowie zwrócili się ze skargą na pułk. P. do ministra wojny, żądając wytoczenia mu sprawy sądowej. Prezydent zadanie sądu nad pułk. Pohjanheimo oddalił, ale osobnym dekretem zabronił pułk. P. noszenia mundurów.

Fakt ten jest b. charakterystyczny dla stosunków panujących w armii fińskiej gdzie trwają dotychczas ostre tarcia między z jednej strony grupą oficerów jęgrów i oficerów z armii rosyjskiej z drugiej strony między oficerami pochodzenia szwedzkiego i nacjonalistami fińskimi, którego przykładem jest antagonizm gen Kivekäs do gen Enckla -szefa sztabu gen.

■
Sprawy ekonomiczne.
.....

W załączniku Nr.1 - podaje się spis transakcji handlowych przeprowadzonych za czas od 10.X. - 1.XI.b.r. drogą oficjalną między firmami fińskimi a tut. sowiecką misją handlową.

W załączniku Nr.2. - (tylko przy dwóch egz.) przegląd gospodarczy o Finlandji za październik b.r. Wydziału Konsularnego tut. Poselstwa.

w.z. Attaché Wojskowy

Levand
por.

Spis transakcji handlowych zawartych między tut.misją handlową
a firmami fińskimi za czas od 10.X. do 1.XI. b.r.

firma	towar	suma transakcji.
Akc.Tow.Starek Johann w Wyborgu	szyny normalne i wązkotorowe	1000000- Fmk.
Firma drzewna Hazainowa	drzewo, krzesła, ławki, ramy okienne i podkłady kolejowe	2800.000. "
Firma Jörhbruck w Kotka	gwoździe, pilniki, topory, obrabiarki.	850.000. "
fabryka obuwia w Tammerforsie.	buty żołnierskie,	500.000. "
akc. Tow. Finlayson (właściciele adm.v. Hintze, hr.Zubow, Nordböck.	manufaktura	1.200.000. "
"Haarla" w Tammerforsie.	kamery papier pocztowy, koperty, biułka do paleniosów	250.000. "
firma Baburin w Helsingforsie	masło, ser, mleko, mięso konserwowe	180.000. "
Akc.Tow.Valio i Elanto	masło, suchary, tow.kolonjalne	450.000. "

*Zat. № 2 do rap. mł
Finl. N. 2018.
2 dn 23. XI 21*

Przegląd gospodarczy o Finlandji.
październik 1921 r.-

1. Bilans handlowy fiński za wrzesień 1921 r.

Import we wrześniu b.r. wynosił 377.5 milj. Fmk., gdy
w sierpniu b.r. wynosił 349,6 milj. Fmk., a we wrześniu 1920 r. -
393,8 milj. Fmk.

Finl. Eksport we wrześniu b.r. wynosił 545,8 milj. Fmk., gdy
w sierpniu b.r. wynosił 393.7 milj. Fmk., zaś we wrześniu 1920 r. -
366.9 milj. Wykazuje to dalszą tendencję do zwyżki eksportowej,
która we wrześniu b.r. wynosi 168.3 milj. Fmk.

Eksportowane były następujące towary :

	sierpień:	wrzesień:
Bydło	9.4 m. Fmk.	9.3 m. Fmk.
mięso	61.2 " "	65.7 " "
jarzyny	10.0 " "	10.3 " "
drzewo	204.6 " "	286.6 " "
papier	79.9 " "	144.9 " "

2. Budżet Finlandji na rok 1922 .

We wrześniu b.r. został opublikowany budżet państwowy
na rok 1922. jak następuje :

Dochody zwyczajne	2,072,612,650 Fmk.
Rozchody " "	1,891,446,035 "

Dochody nadzwyczajne	56,275,000 "
Rozchody nadzwyczajne	232,110,000 "

Budżet ministerstwa spraw wojskowych :

Rozchody zwyczajne	282,321,700 "
" nadzwyczajne	37,451,100 "

Ministerstwo oświaty :

Rozchody zwyczajne	173.453.660 "
" nadzwyczajne	3,666,000 "

Ministerstwo kolei i komunikacji :

Dochody zwyczajne	443,600,000 "	(koleje żelazne)
	8,000,000 "	(kanały)
	1,685,000 "	(domy państwowe)
	59,000,000 "	(poczta)
	16.120.000 "	(telegraf)
	11,975,000 "	(żegluga)

Dochody zwyczajne	6,750,000 Fmk. (szpitale)
	550,000 " (różne)
Rozchody zwyczajne	512,900,300 "
" nadzwyczajne	132,054,000 "

3. Narady ekonomiczne.

Komisja ekonomiczna oddała do rozpatrzenia Radzie Ministrów projekt dotyczący eksportu towarów rolniczych. Projekt zawiera następujące punkta :

1. przy zawieraniu układów handlowych należy mieć przedewszystkiem na uwadze obronę eksportu produktów rolniczych Finlandji,
2. z budżetu na rok 1922 wyasygnować kapitał rezerwowy w sumie 12 milj. Fmk. na budowę mleczarni na wsiach, z tem, że suma powyższa będzie uważana jako dług amortyzujący się,
3. z budżetu na rok 1922 wyasygnować kapitał w sumie 4 milj. Fmk. na budowę osobnych rzeźni, dla mięsa przeznaczonego na eksport,
4. w razie jeżeli powstaną kooperatywy dla eksportu produktów rolniczych, państwo powinno udzielić pomocy materialnej dla założenia hodowli drobiu i organizacji tej pracy na wsiach.

Oprócz projektu co do eksportu towarów rolniczych, komisja ekonomiczna wniósła projekt reglamentacji handlu. Dla ułatwienia powyższej sprawy Rada Ministrów naznaczyła specjalną komisję, składającą się z premiera ministrów, ministra handlu, ministra skarbu i ministra rolnictwa.

Komisja ekonomiczna domaga się, aby rząd fiński wszystkie zamówienia wykonywał w miejscowych fabrykach i firmach, chociażby nawet ceny towarów były wyższe o 20% w porównaniu z cenami zagranicznymi. W dalszym ciągu komisja proponuje taryfę celną dla zboża, a mianowicie :

w 1922 r. za 1 kg.	4:-- Fmk.
" 1923 " " 1 "	3.50 "
" 1924 " " 1 "	3.-- "

W projekcie reglamentacji handlu komisja dołączyła

prośbę, aby Rada Ministrów zażądała od Sejmu prawa reglamentacji handlu kawą, cukrem i tytoniem, lecz prośba ta została odrzucona, ponieważ Rada Ministrów sprawę tę poruszyła w swoim projekcie dotyczącym taryfy celnej na 1922 r., który zawierał następujące punkta :

Projekt
taryfy cel-
nej.

- 1). uwolnienie od ceł wszelkiego rodzaju surowców ,
- 2). nałożenie wysokich opłat celnych na fabrykaty zagraniczne,
- 3). zmniejszenie o 1/3 opłat celnych na wszelkie artykuły spo-
żywcze pierwszej potrzeby,
- 4). prawo pozwalające na ograniczenie importu,
- 5). podwyższenie opłat celnych na śledzie,
- 6). " " " " ryż,
- 7). opłaty celne za kawę zgodne z taryfą 1921 r.
- 8). zmniejszenie opłat celnych za herbatę i kakao,
- 9). podwyższenie opłat celnych za cukier; dotychczasowe opłaty
celne za cukier nierafin. za 1 kg. 1:50 Fmk., podwyższyć
na 3:-Fmk., cukier rafin. w tejże samej proporcji,
- 10). zmniejszenie opłat celnych za tkaniny,
- 11). podwyższenie opłat celnych za tytoń, ze względu na obronę
miejscowego przemysłu tytoniowego,
- 12). zakaz wwozu t. zw. przedmiotów zbytku,
- 13). zakaz wwozu towarów, które należą do wytwórczości Finlandji,
- 14). pobieranie ceł eksportowych i podatków eksportowych tylko
za surowce i towary, których wywóz wpływa na podwyższenie cen
w kraju.

Dochody celne na 1922 r. są obliczane na sumę 555 milj. Fmk. podobnie jak w 1921 r. Dochody z ceł eksportowych oblicza-
ją na 25 milj. Fmk., z tego dochody z podatków eksportowych na
sumę 12 milj. Fmk,

Opinia publiczna projekt tej taryfy przyjęła nieprzychyl-

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE

nie, przede wszystkim ograniczenia importu. Sfery handlowe są przeciwne niestałej taryfie dla zboża, co uniemożliwia wszelką kalkulację cen, tak n.p. taryfa celna dla żyta ~~jest~~ niemielonego jest niezmienną, jednak z tem zastrzeżeniem, że w razie, gdy cena importowa niemielonego żyta jest niższa od ceny ustanowionej dla tego artykułu w kraju, opłaty celne mają być automatycznie podniesione o połowę różnicy ceny krajowej i zagranicznej. W tym samym stosunku będą się podnosić opłaty celne importowe dla niemielonego owsa ~~je~~ jęczmienia i hreczki, jak również na mąkę żytnią, jęczmienną i owsianą i na kaszę owsianą.

4. Układ gospodarczy fińsko - estoński.

Dnia 29 października b.r. został podpisany układ gospodarczy między Finlandją a Estonją. Traktat ten nie był jeszcze oficjalnie opublikowany, lecz z wiadomości prasowych dowiedzieliśmy się, że między innemi towarami wolnemi od opłat celnych, Finlandja może eksportować do Estonji śledzie ~~świeże~~ (świeże i solone) masę drzewną, celulozę i bydło. Estonja do Finlandji może eksportować na tych samych warunkach jabłka, ziemniaki, grafit i bydło. Na inne towary zaznaczone w traktacie, z zastrzeżeniem, że są to oryginalne produkty krajowe, zniżki celne mają się wahać od 80% do 10%.

Oprócz tego w postanowieniach traktatu są specjalne wzmianki co do zakresu działania handlowego dla obywateli fińskich na gruncie estońskim i odwrotnie : ulgi podatkowe, monopolu państwowego, frachtów kolejowych i t.d.

Porozumienie co do kabla morskiego między Finlandją i Estonją, który od dnia ratyfikacji traktatu jest wspólną własnością obu państw.

Wszelkie wątpliwości będą rozstrzygane przez stałą komisję rozjemniczą w Hadze.

5. Bezrobocie.

Według statystyk urzędu Styrelsen, na dzień 22/X b.r. liczba bezrobotnych w Finlandji wynosiła :

817 mężczyzn 759 kobiet.

5. Handel z Rosją Sowiecką.

Zakupy pa-
pieru.

13/X b.r. sowieci zakupili w Finlandji 2500 ton papieru do pisanja; w tymże dniu został podpisany kontrakt między Finska Pappersbruksföreningen a tutejszą sowiecką delegacją handlową na 25000 ton papieru gazetowego i zeszytowego. Dostawa ma być natychmiast wykonaną.

Z poprzedniego obstalunku na 8000 ton papieru dotychczas odeszło do Petersburga 2-3000 ton z powodu trudności transportowych.

16/X b.r. został podpisany kontrakt między sow. delegacją handlową a Fräsliperiföreningen na 3200 ton papieru gazetowego na sumę 8,400,000 milj. Fmk.

Transport
lokomotyw
przez Fin-
landję.

Rząd fiński doszedł w końcu do porozumienia z rządem sowieckim w sprawie przewiezienia przez Finlandję 200 lokomotyw, zakupionych przez sowietów w Szwecji. Transport już się rozpoczął : do Torneo przybyło 6 lokomotyw, 4 lok. są w drodze do Torneo, 3 lok. są już eksportowane z Wyborga do Petersburga i 3 lok. remontują się w Wyborgu.

6. Handel z Polską.

Nafta.

W październiku import nafty z Polski do Finlandji znacznie się zwiększył. Naftę i produkty naftowe dostarczają do Finlandji trzy firmy w Gdańsku : Polmin, Naftoport i Polnaft. Z końcem z.m. wyjechał do Gdańska p.inż. Berg, dyrektor jednego z większych przedsiębiorstw w Finlandji Allmänna Lager, w celu zakupienia w Polsce 6 milj. kg smarów.

Bardzo znamienym jest fakt, że jeden z głównych naszych



konkurentów, amerykańska firma Standart Nobel zakupiła od polskiej firmy Polmin całą tankę białej nafty.

Zainteresowanie tutejszych kooperatyw polską naftą trwa dalej i o ile starania Placówki będą równie popierane przez eksporterów, można się spodziewać, że nasza nafta i produkty naftowe zajmą w zupełności tutejszy rynek. Musiny jednak zanotować bardzo przykry wypadek, że dostarczona we wrześniu nafta dla kooperatywy Labor przyszła brudna i mętna.

Dostawy są połączone z dużymi trudnościami ze względu na brak beczek.

Dębina.

Import z Polski dębiny trwa dalej.

Cukier.

Tut. Związek Cukrowniczy prowadzi pertraktacje z Syndykatem Cukrowniczym w Poznaniu w sprawie wwozu do Finlandji cukru śóitego.

Cement.

Tow. Mekano z Wyborga wysłało swego przedstawiciela do Polski w celu zakupu cementu.

Soda kaustyczna.

Allmänna Lager nawiązało stosunki handlowe z Wielkopolską Fabryką Matwa w celu zakupienia dla Finlandji sody kaustycznej.

78 W a l u t a .

Fiński Bank Państwowy notował kurs marki fińskiej jak następuje :

2 października : Londyn 261.50 Fmk., Paryż 500 Fmk., Berlin 61 Fmk.,
Sztokholm 1560 Fmk., Kopenhaga 1250 Fmk.,
New York 70.25 Fmk.,

9 października : Londyn 253 Fmk., Paryż 486 Fmk., Berlin 55 Fmk.,
Sztokholm 1525 Fmk., Kopenhaga 1243 Fmk.,
New York 67 Fmk.,
252.25

15 października: Londyn 252.25 Fmk., Paryż 466 Fmk., Berlin 47 Fmk.,
Sztokholm 1510 Fmk., Kopenhaga 1235 Fmk.,
New York 65,75 Fmk.

22 października : Londyn 251 Fmk., Paryż 461 Fmk., Berlin 42 Fmk.,
Sztokholm 1475 Fmk., Kopenhaga 1225 Fmk.,
New York 63,75 Fmk.,

29 października : Londyn 250 Fmk., Paryż 463 Fmk., Berlin 37.50 Fmk
Sztokholm
~~New York~~ 1460 Fmk., Kopenhaga 1220 Fmk.,
New York 63,75 Fmk.

30 października : Londyn 247,25 Fmk., Paryż 457 Fmk., Berlin 36.50
Sztokholm 1445 Fmk., Kopenhaga 1200 Fmk.,
New York 63 Fmk.